

پیش‌ها و پانچ‌ها

پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر منصوب‌ها شیخ خیرالدين حفظه الله تعالى

موضوع:

احکام؛ نماز؛ نمازهای مستحب

بسم الله الرحمن الرحيم

پرسش

نویسنده: م. صادقی

تاریخ: ۱۳۹۶/۹/۱۹

عرض سلام و خدا قوت به همه عزیزانی که در حال تلاش برای یاری نهضت زمینه‌ساز ظهور امام مهدی علیه السلام هستند. آرزوی توفیق روزافزون برای شما برادران مجاهد و عزیز از خداوند متعال دارم. سوالی می‌پرسم اگر پاسخ دهید بسیار ممنون و سپاسگزارم. آیا نماز باران اصلی در شریعت دارد؟ اگر بله کیفیت خواندن آن را شرح دهید.

پاسخ

تاریخ: ۱۳۹۶/۹/۲۲

خداوند شما برادر مؤمن را حفظ کند و از عزیزانی قرار دهد که در حال تلاش برای یاری نهضت زمینه‌ساز ظهور امام مهدی علیه السلام هستند. بدانید که «استسقاء» در اصطلاح به معنای طلب آب از خداوند در وقت نیاز به آن است که از مصادیق دعا محسوب می‌شود و بحثی در مشروعیت آن نیست؛ چرا که خداوند به صورت عام فرموده است: «ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ»^۱؛ «من را بخوانید تا برایتان مستجاب کنم» و فرموده است: «وَأَسْأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ»^۲؛ «و از خداوند از فضلش طلب کنید» و فرموده است: «أَمَّنْ يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ»^۳؛ «یا کسی که بی‌چاره را چون می‌خواندش اجابت می‌کند و سختی را برطرف می‌سازد» و به صورت خاص فرموده است: «وَإِذْ اسْتَسْقَىٰ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ فَقُلْنَا اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ»^۴؛ «و هنگامی که موسی برای قومش طلب آب کرد، پس گفتیم که سنگ را با عصایت بزن» و فرموده است: «وَيَا قَوْمِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا»^۵؛ «و ای قوم من!

۱. غافر/ ۶۰

۲. النساء/ ۳۲

۳. النمل/ ۶۲

۴. البقرة/ ۶۰

۵. هود/ ۵۲

از پروردگارتان آمرزش بخواهید، سپس به سوی او توبه کنید تا (باران) آسمان را پی در پی بر شما بفرستد».

اما آیا این دعا در قالب نمازی مخصوص انجام می‌شود؟ در این باره دو نظر است؛ به این ترتیب که ابو حنیفه آن را مطلق دعا دانسته و معتقد است که انجام آن در قالب نمازی مخصوص بدعت است، ولی اهل بیت و سایر فقها از جمله عمر بن عبد العزیز، سعید بن مسیب، زهری، مکحول، مالک، شافعی، احمد، اوزاعی، ابو ثور و ابو یوسف معتقدند که انجام آن در قالب نمازی مخصوص سنت است و تردیدی نیست که حق با آنان است؛ چراکه روایات رسیده حاکی از اقامه‌ی نماز استسقاء توسط پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در مجموع متواتر است^۱، هر چند روایات متواتری نیز رسیده که از عدم وجوب آن و مشروعیت استسقاء بدون اقامه‌ی نمازی مخصوص حکایت دارد^۲ و با این وصف، می‌توان گفت که اقامه‌ی نماز استسقاء و ترک آن با اکتفا به دعا، هر دو سنت محسوب می‌شود؛ چنانکه یکی از یارانمان ما را خبر داد، گفت:

«قُلْتُ لِلْمَنْصُورِ: رَأَيْتُ فِي الْمَسْجِدِ رَجُلَيْنِ يَخْتَصِمَانِ فِي صَلَاةِ الْإِسْتِسْقَاءِ، فَيَقُولُ أَحَدُهُمَا: إِنَّهَا سُنَّةٌ وَيَقُولُ الْآخَرُ: تَرَكُهَا سُنَّةٌ! فَقَالَ الْمَنْصُورُ: صَدَقَا جَمِيعًا! قُلْتُ: كَيْفَ يَكُونُ ذَلِكَ؟! قَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ صَلَّى لِلْإِسْتِسْقَاءِ فَصَارَتْ صَلَاتُهُ سُنَّةً وَتَرَكُهَا وَانْتَفَى بِالِدُّعَاءِ فَصَارَ تَرَكُهَا سُنَّةً! قُلْتُ: فَأَيُّهُمَا أَحَبُّ إِلَيْكَ؟ قَالَ: الصَّلَاةُ الصَّلَاةُ»؛ «به منصور گفتم: در مسجد دو مرد را دیدم که با هم درباره‌ی نماز استسقاء بحث می‌کردند، پس یکی از آن دو می‌گفت که آن سنت است و دیگری می‌گفت که ترک آن سنت است! پس منصور فرمود: هر دو راست گفتند! گفتم: این چطور می‌شود؟ فرمود: رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم برای استسقاء نماز گزارد، پس نمازش سنت شد و آن را ترک کرد و به دعا بسنده فرمود، پس ترک آن سنت شد! گفتم: با این وصف، کدام یک از آن دو نزد تو محبوب‌تر است؟ فرمود: نماز نماز!».

اما کسانی که نماز استسقاء را سنت می‌دانند، درباره‌ی چگونگی آن اختلاف دارند؛ به این ترتیب که زهری، مالک، اوزاعی و ابو ثور آن را دو رکعت مانند نماز صبح می‌دانند و عمر بن عبد العزیز، سعید بن مسیب، مکحول، شافعی و شیعه آن را دو رکعت مانند نماز عید می‌دانند و این قول منسوب به

۱. بنگرید به: مسند الشافعی، ص ۷۶؛ مصنف عبد الرزاق، ج ۳، ص ۸۳؛ مصنف ابن أبي شيبة، ج ۲، ص ۳۵۸؛ مسند أحمد، ج ۱، ص ۲۶۹؛ سنن الدارمی، ج ۱، ص ۳۶۰؛ صحیح البخاری، ج ۲، ص ۲۰؛ صحیح مسلم، ج ۳، ص ۲۳؛ سنن ابن ماجه، ج ۱، ص ۴۰۳؛ سنن أبي داود، ج ۱، ص ۲۵۸؛ سنن الترمذی، ج ۲، ص ۳۴؛ سنن النسائي، ج ۳، ص ۱۶۳؛ الکافی للکلینی، ج ۳، ص ۴۶۲؛ من لا یحضره الفقیه لابن بابویه، ج ۱، ص ۵۳۵؛ السنن الکبری للبیهقی، ج ۳، ص ۳۴۴؛ تهذیب الأحکام للطوسی، ج ۳، ص ۱۴۸.

۲. بنگرید به: مسند أبي داود الطيالسي، ص ۱۶۶؛ مصنف ابن أبي شيبة، ج ۲، ص ۳۵۹؛ مسند أحمد، ج ۲، ص ۲۳۶ و ج ۴، ص ۲۳۵؛ سنن الدارمی، ج ۱، ص ۳۶۱؛ صحیح البخاری، ج ۲، ص ۱۷؛ صحیح مسلم، ج ۳، ص ۲۴؛ سنن ابن ماجه، ج ۱، ص ۴۰۴؛ سنن أبي داود، ج ۱، ص ۲۶۰؛ سنن النسائي، ج ۳، ص ۱۶۰؛ قرب الإسناد للحمیری، ص ۱۵۷؛ من لا یحضره الفقیه لابن بابویه، ج ۱، ص ۵۳۵.

ابو بکر، عمر، عثمان، علی و ابن عباس است^۱ که بنا بر روایات فریقین از اهل بیت ثابت است^۲؛ با این تفاوت که در نماز استسقاء، مستحب است که امام پس از خطبه و دعا ردای خود را وارونه کند، کنایه از آنکه خداوند وضع موجود را به وضع مطلوب دگرگون سازد^۳؛ همچنانکه مستحب است نمازگزاران سه روز روزه بگیرند و از گناهانشان استغفار و توبه کنند و در روز سوم برای نماز به صحرا روند، در حالی که کودکان و پیران را با خود همراه ساخته‌اند؛ زیرا این کارها از مصادیق تضرع است که در وقت نزول بلا شایسته است و به رفع آن و نزول رحمت الهی کمک می‌کند؛ چنانکه خداوند فرموده است: ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ أُمَمٍ مِّن قَبْلِكَ فَأَخَذْنَاهُمْ بِالْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ لَعَلَّهُمْ يَتَضَرَّعُونَ ﴿٦﴾ فَلَوْلَا إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا تَضَرَّعُوا وَلَكِنْ قَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٧﴾﴾^۴؛ «و هرآینه به سوی امت‌هایی پیش از تو فرستادیم، پس آن‌ها را به سختی و گرفتاری مبتلا کردیم تا شاید تضرع کنند. پس چرا هنگامی که بلای ما بر آن‌ها فرود آمد تضرع نکردند؟! بلکه دل‌هاشان سخت شد و شیطان کاری که می‌کردند را برایشان آراست»؛ خصوصاً با توجه به اینکه کاهش باران و خشکی زمین، از تبعات گمراهی، نافرمانی و ناسپاسی مردم است؛ چنانکه در گفتاری از جناب منصور هاشمی خراسانی حفظه الله تعالی پس از توصیف گمراهی، نافرمانی و ناسپاسی آنان آمده است:

«أَلَا يَرَوْنَ كَثْرَةَ الْفَحْطِ وَالزَّلَازِلِ؟! أَلَا يَرَوْنَ غَلَاءَ الْأَسْعَارِ، وَنَقْصَ الْأَمْوَالِ بِكَسَادِ التَّجَارَاتِ وَقِلَّةِ الْفَضْلِ فِيهَا، وَنَقْصَ الْأَنْفُسِ بِالْمَوْتِ الدَّرِيعِ، وَنَقْصَ الثَّمَرَاتِ بِقِلَّةِ رِيحِ الزَّرْعِ وَقِلَّةِ بَرَكَةِ الثَّمَارِ؟!»^۵؛ «آیا کثرت خشکسالی‌ها و زلزله‌ها را نمی‌بینند؟! آیا افزایش قیمت‌ها و کاهش دارایی‌ها با کساد شدن کسب و کارها و کاستی سود در آن‌ها و کاهش عمرها با مرگ‌های ناگهانی و کاهش محصولات با کندی رویش کشت و کاستی برکت میوه‌ها را نمی‌بینند؟!».

و در نامه‌ای از آن جناب در این باره آمده است:

«برکت از زندگی شما رفته و رودهاتان کم‌آب شده است. آسمان با شما قهر کرده است و محصول زمین‌هاتان خوب نیست»^۶.

۱. بنگرید به: کتاب الأم للشافعی، ج ۱، ص ۲۸۵.

۲. بنگرید به: مسند الشافعی، ص ۷۶؛ مصنف عبد الرزاق، ج ۳، ص ۸۵ و ۲۹۲؛ مصنف ابن ابی شیبہ، ج ۲، ص ۳۵۸؛ مسند أحمد، ج ۱، ص ۲۶۹؛ سنن ابن ماجه، ج ۱، ص ۴۰۳؛ سنن أبی داود، ج ۱، ص ۲۵۹؛ سنن الترمذی، ج ۲، ص ۳۵؛ سنن النسائی، ج ۳، ص ۱۶۳؛ قرب الإسناد للحمیری، ص ۱۱۴؛ الکافی للکلینی، ج ۳، ص ۴۶۳؛ السنن الکبری للبیهقی، ج ۳، ص ۳۴۷؛ الإستبصار للطوسی، ج ۱، ص ۴۵۲.

۳. بنگرید به: موطأ مالک، ج ۱، ص ۱۹۰؛ مسند الشافعی، ص ۸۰؛ مسند أحمد، ج ۴، ص ۳۹؛ صحیح البخاری، ج ۲، ص ۱۶؛ صحیح مسلم، ج ۳، ص ۲۳؛ الکافی للکلینی، ج ۳، ص ۴۶۲؛ علل الشرائع لابن بابویه، ج ۲، ص ۳۴۶؛ تهذیب الأحکام للطوسی، ج ۳، ص ۱۴۸.

۴. الأنعام / ۴۲ و ۴۳

۵. گفتار ۲۰

۶. نامه‌ی ۲۲

و در گفتاری دیگر از آن جناب ضمن هشدار درباره‌ی عواقب غیبت امام مهدی علیه السلام آمده است:

«راست می‌گوییم به شما: در غیبت او، شکم‌هاتان به پشت خواهد چسبید و بر روی خاشاک خواهید خوابید! ... زمین‌های زراعی خار خواهد رویاند و درختان میوه خشک خواهد شد! گله‌های دام پراکنده خواهند گشت و کسی نخواهد بود که آن‌ها را جمع کند. سرهای شما شپش خواهد گذاشت و دست‌هاتان خاکی خواهد بود! شهرهاتان ویران و روستاهاتان متروک خواهد شد! ... قنات‌های شما آب نخواهد داشت و در چاه‌های شما مار لانه خواهد نمود! ... از سرزمین‌های شما دود به آسمان خواهد رفت و آتش آن خاموش نخواهد شد!»^۱.

و در نامه‌ای دیگر از آن جناب در این باره آمده است:

«کدامین اقتدار شما را نجات خواهد داد و کدامین ارتش و سلاح به شما سود خواهد رساند، هنگامی که امراض مهلک در میانتان شیوع یابد یا آب‌هاتان در زمین فرو رود یا چاه‌های نفت و گازتان بخشد؟! اگر دیگر باران نیارد چه خواهید آشامید و اگر دیگر گیاه نروید چه خواهید خورد؟! اگر آفت خانه‌هاتان را بگیرد به کجا خواهید رفت و اگر وحشت بر شما مستولی شود چگونه خواهید خوابید؟! کودکانتان را چگونه آرام خواهید کرد و زنانتان را چگونه تسلی خواهید داد؟! ... خاکتان بوی مدفوع خواهد داد و آبتان رنگ ادرار خواهد گرفت! آسمان شیون خواهد کرد، ولی کسی به آن گوش نخواهد سپرد و زمین خون خواهد برآورد، ولی کسی به آن نخواهد نگریست! تا آن گاه که در نجاست خود غرق شوید و مانند مرداری در نمک استحال گردید! این بهترین سرنوشت شماس است اگر در برابر خداوند تسلیم نشوید و این خوش‌ترین عاقبت شماس است اگر حکومتش را نپذیرید!»^۲.

بایگاه اطلاع‌رسانی دفتر معصومان هاشمی خراسانی
مجلس خبرگان رهبری

۱. گفتار ۱

۲. نامه‌ی ۱۹

www.alkhorasani.com

بایگاه اطلاع‌رسانی دفتر معصومان هاشمی خراسانی حفظه الله تعالى

* لطفاً بر روی لینک مورد نظر خود کلیک کنید.